ROK X

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 17

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 WRZEŚNIA 1935 ROKU

WYTWÓRCZOŚĆ CHEMICZNA NA WYSTAWIE W BRUKSELI

Powszechne wystawy międzynarodowe są w dobie powojennej traktowane raczej ze sceptycyzmem, zwłaszcza przez poważniejsze sfery techniczne i przemysłowe. Postęp we wszelkich dziedzinach wiedzy, teoretycznej i stosowanej, jest obecnie tak szybki, a przytem ujawnia się jednocześnie w tak wielu krajach, że największy nawet wysiłek organizacyjny nie jest w możności opanowania wciąż rosnącego materjału i zademonstrowania osiągniętych wyników wszechstronnie, objektywnie i syntetycznie.

Wystawy tego typu należy traktować jako pewne zabiegi gospodarcze, mające na celu ożywienie ruchu komunikacyjnego i hotelowego w danym kraju. Na szczęście dla inicjatorów i przedsiębiorców — nigdy nie zbraknie ratujących kasę tłumów, które zjawiają się na wystawach, aby podziwiać wioski murzyńskie i efekty ogni sztucznych.

Trzeba jednak przyznać, że tegoroczna międzynarodowa wystawa brukselska, pomimo owego powszechnego charakteru, pozwala pilnemu obserwatorowi, w morzu banalności i reklamy, wyłowić cenne spostrzeżenia. Pragnąc zorjentować się w całokształcie chemicznych eksponatów wystawy — trzeba pracowicie obejść pawilony poszczególnych krajów, gdyż zgodnie z panującą w świecie autarchiczną tendencją — niema w Brukseli ogólnego działu chemicznego, któryby umożliwił zbadanie i porównanie dorobku chemicznego wszystkich państw.

Z natury rzeczy — największy ilościowo jest pokaz belgijskiego przemysłu chemicznego, mieszczący się w specjalnym „pałacu chemji". Zgromadzono tam okazy i próbki wszelkich artykułów chemicznych, wytwarzanych w Belgji. Najwięcej miejsca zajęły stoiska wielkich przedsiębiorstw, wytwarzających związki azotowe z powietrza a równolegle produkujących syntetycznie (z wody, tlenku węgla, metanu) alkohole, aldehydy, ketony i kwasy organiczne. Obok — zobrazowano produkcję syntetycznego paliwa i smarów (uwodorodnianie węgli). Pomysłowo demonstrowane są własności stałego kwasu węglowego (temp.: —80°C), który znalazł szerokie zastosowanie w chłodnictwie.

Wystawa lakierów, pokostów i farb olejnych ujawnia znaczne postępy w tej dziedzinie; uderza różnorodność typów, służących wszelkim celom. Również wielki postęp zaznacza się w zakresie sztucznych żywic i materjałów plastycznych. Dalej: ogromna kolekcja leków, zawierających arsen i bizmut; próbki stearynianów sodu, magnezu i cynku; przemysłowo otrzymywane produkty, które doniedawna sprzedawano jako preparaty: uranjany sodu i amonu, tlenek uranu, tiowęglan potasu. Belgijskie fabryki zapałek wystawiły efektowną panoramę, p. t. „Historja ognia". Widzimy tam dzikusów, wywołujących płomień przez tarcie drzewa i innemi prymitywnemi sposobami; następnie — westalki rzymskie, podtrzymujące ogień; krzesanie ognia ze stali i krzemienia; ogień „alchemiczny" i t. d.; triumfują oczywiście nowoczesne zapałki. Niektóre z wystawionych środków pomocniczych przemysłu chemicznego mogły wzbudzić zainteresowanie. Tak np. zespoły rur ebonitowych, szczególnie odpowiednich dla manipulowania kwasami (zwłaszcza solnym). Rury takie wytrzymują ciśnienie do 7 kg na 1 cm² i podobno rzadziej się tłuką niż kamionkowe, zwykle stosowane. Przyciągało uwagę stoisko, grupujące cegły ogniotrwałe, odpowiednie do różnorodnych pieców chemicznych. Poszczególne gatunki cegieł zawierały Cr_2O_3, SiO_2, MgO, SiC_2, Al_2O_3, cyrkon.

Firma Solvay, aczkolwiek rodem z Belgji, posiada odrębny pawilon, obrazujący światowy zasięg działalności koncernu. Wśród szeregu zastosowań produktów sodowych i chlorowych należy wspomnieć oparte na chlorku wapnia artykuły, pozwalające skutecznie zwalczać kurz na placach, szosach i t. d. Inne produkty zawierające chlorek wapnia umożliwiają betonowanie zimą, nawet w czasie mrozów.

Sekcja francuska zawiera obszerny dział chemiczny, w którym starannie zgromadzono bardzo liczne eksponaty, nie wzbudzające jednak szczególnego zainteresowania.

Włoska wystawa chemiczna, niezbyt rozległa, nie zawiera wprawdzie rewelacyj, ale daje ciekawe pokazy: piękną kolekcję naturalnych esencyj owocowych; liczne odmiany winianów i cytrynianów; jod z wody jeziora Salsomaggiore; ekstrakty kasztanowe, siarkę, związki boru, różne rzadkie minerały. Imponują cyfry znanej firmy Montecattini, która posiada aż 167 fabryk chemicznych i zatrudnia 35.000 osób.

W pawilonie chilijskim można obserwować wszelkie stadja przerobu i oczyszczanie saletry naturalnej, która nie przestaje konkurować z syn-

tetycznemi związkami azotu. Z tablic statystycznych można się dowiedzieć, że w 1934 r. najintensywniej używano nawozów azotowych w Belgji (2,69 kg N na 1 ha) i Holandji (2,60 kg N na 1 ha); Niemcy (2,18 kg) stoją na trzeciem miejscu.

Chili, jako największy w świecie producent jodu, umieściła szereg odpowiednich eksponatów. Oprócz jodu i jego licznych związków (między innemi — barwniki: róż bengalski, erytrozyna i t. d.) widzimy tam pastę do zębów zawierającą jodynę, oraz sól zwykłą przepojoną jodem a bardzo zalecaną jako pożywkę dla bydła.

Czechosłowacki pawilon zawiera ciekawe próbki preparatów radowych i uranowych, pochodzących z blendy z Joachimowa.

Grecja wystawiła próbki bauksytu i minerałów barytowych; Bułgarja — esencję różaną, a Norwegja — bardzo obfity zespół stopów metalowych. Bodaj nowością w tym zakresie jest stop manganu z wapniem i krzemem.

Pawilon polski wypadł nader skromnie. Nie może być traktowany jako wyraz naszych wartości twórczych i kulturalnych. Należy nań patrzeć, jako na dowód solidarności z krajem, który urządził wystawę i dla którego Polska żywi uczucia szacunku i przyjaźni. Stoisko chemiczne, zorganizowane staraniem Związku Przemysłu Chemicznego jest dość szczupłe, ale spełnia swe zadanie w ogólnych ramach i jest bodaj najwięcej interesującym fragmentem całego polskiego pawilonu.

Dział chemiczny pawilonu angielskiego zasługuje na największą uwagę. Zarówno dobór eksponatów, jak nadzwyczaj ciekawe uzmysłowienie zastosowań wystawionych produktów, jak wreszcie — estetyka całości i poszczególnych gablotek — świadczą o wyjątkowej pomysłowości i o wielkiej pracy włożonej w tę imprezę przez Association of British Chemical Manufacturers. Obszerna broszura, wydana w kilku językach, jest doskonałym komentarzem angielskiej wystawy chemicznej, która składa się z następujących głównych grup: produkty chemiczne przemysłowe; wytwory drobnej i „szlachetnej" fabrykacji; smoła z węgla, półprodukty, barwniki; środki zaspokajające potrzeby rolnictwa; produkty farmaceutyczne; masy plastyczne.

Dokładny opis działu angielskiego przekracza możliwości naszego wydawnictwa. Wymieniamy tytułem przykładu niektóre ciekawsze eksponaty.

Obfita kolekcja specyficznych odczynników i selekcyjnie farbujących barwników: możliwość wykrywania niektórych metalów w rozcieńczeniu 1 : 1.000.000. Błony światłoczułe, pozwalające fotografować przy pomocy promieni infra-czerwonych, np. z odległości 160 klm. Bardzo liczny poczet alkaloidów, wyodrębnionych z roślin lub syntetycznych. Zespół preparatów „ziem rzadkich", zwłaszcza z grupy toru i ceru, opartych na surowcach z Indyj Wsch. Wielki zbiór esencyj roślinnych (niektóre z nich pozbawione terpenów), z niezrównaną lawendą angielską na czele. Nowe zastosowania chloru, np. fabrykacja wielochlorowych pochodnych naftalenu, mających wygląd i własności wosków. Zastosowanie sody do oczyszczania stopionego surowca żelaznego i zastosowanie cyjanków do cementowania (wzbogacania w węgiel) stali.

Na zakończenie należy dodać, że wielki rozpęd produkcji jedwabiu sztucznego znalazł odbice zarówno w chemicznych jak i włókienniczych działach wystawy. Największy pokaz zorganizowany był przez znaną włoską firmę „Snia Viscosa". Szczególne zainteresowanie wzbudziły eksponaty przędzy tkanin z ciętych włókien sztucznych (odpowiadających polskiej „Textrze"), również w kombinacjach z innemi surowcami włókienniczemi. Zastosowanie przędzy z ciętych włókien do wszelkiego rodzaju tkanin ilustrowane było bardzo licznemi przykładami. Wyniki naukowo przeprowadzonych badań wykazują, że dobra przędza z ciętych włókien pod względem odporności nie ustępuje bynajmniej przędzy bawełnianej tej samej grubości.

Wystawa w Brukseli może nasunąć zwiedzającemu niejedną myśl twórczą w kierunku krajowej produkcji. Powinna być skarbnicą doświadczenia i wskazówek przy urządzaniu wystaw w przyszłości.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Dnia 23 sierpnia zmarł — ś. p. Dr. fil. Zenon Martynowicz, Dyrektor Chemicznego Instytutu Badawczego, wybitnie zasłużony działacz na polu poczynań naukowych, technicznych i społecznych. Śmierć D-ra Martynowicza jest ciężką stratą dla polskiego życia chemicznego, gdzie szczególniej były cenione organizacyjne wysiłki Zmarłego. Ś. p. Zenon Martynowicz, stojąc na czele Instytutu, którego zadaniem jest popieranie wiedzy czystej i stosowanej, miał zawsze wielkie zrozumienie dla potrzeb naszego przemysłu chemicznego.

Dn. 15 sierpnia r. b. zmarł Maksymiljan Rappel, wieloletni Dyrektor i członek Zarządu Sp. Akc. „Elektryczność". W zmarłym przemysł chemiczny traci doświadczonego działacza przemysłowego, który do swej pracy zawodowej potrafił wnosić wiele elementów społecznych.

NOWE CŁA TŁUSZCZOWE

Celna polityka tłuszczowa, która poprzez rozmaite etapy ogarniała coraz to nowe dziedziny ochrony polskiej produkcji tłuszczowej, weszła obecnie w nowe stadjum, utrwalone Rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 13 lipca 1935 r. o zmianie taryfy celnej przywozowej. Rozporządzenie to ogłoszone zostało w Dzienniku Ustaw Nr. 61 z dn. 17 sierpnia r. b. pod poz. 390 i weszło w życie dnia 18 tegoż miesiąca.

Znamienną cechą Rozporządzenia jest wprowadzenie ceł na korzystające dotychczas z bezcłowego przywozu egzotyczne nasiona oleiste (z wyjątkiem nasion rycynowych) oraz podwyższenie stawek celnych na gotowe tłuszcze i oleje, stałe i ciekłe, roślinne i zwierzęce — z wyłączeniem tłuszczów utwardzonych, gdzie względy traktatowe spowodowały pozostawienie dotychczasowych niskich ceł. Równocześnie wprowadzony został obowiązek skażania wszystkich tych tłuszczów, które — będąc używane do celów tech-

nicznych — opłacają niskie cło; ponadto, uchylono postanowienia dopuszczające niskie stawki celne na oleje i tłuszcze, przeznaczone do rafinowania w kraju.

Tendencją, jaka bodaj przyświecała ustawodawcy przy układaniu nowych stawek celnych, było stworzenie lepszych niż dotychczas warunków konkurencyjnych dla produkowanych w kraju tłuszczów i olejów. Należy jednak stwierdzić, że o ile w zakresie ciekłych olejów roślinnych jesteśmy najzupełniej samowystarczalni, o tyle stałych olejów roślinnych z surowca krajowego wyrabiać niemożna, gdyż surowca takiego wogóle w Polsce niema, produkcja zaś łojów zwierzęcych jest bardzo daleka od pokrycia zapotrzebowania wewnętrznego na cele techniczne.

W zakresie surowców olejarskich podniesiono stawki celne na nasiona soyowe z 2 zł. do 5 zł. za 100 kg; na ziarna palmowe, sezamowe i inne drobno-ziarniste do przerobu fabrycznego wprowadzono stawkę zł. 2 od 100 kg; wreszcie na koprę do przerobu fabrycznego — zł. 3 od 100 kg. W zakresie gotowych tłuszczów stawki celne na łoje zwierzęce podwyższono do zł. 15, na tłuszcze kostne (z wyjątkiem przeznaczonych do przerobu na oleinę i stearynę) do zł. 10 — zamiast dotychczasowej jednakowej stawki zł. 1,50 od 100 kg.

Stawki celne na stałe oleje roślinne zostały ustalone na zł. 50 od 100 kg, z uchyleniem dotychczasowej ulgowej stawki zł. 10. Stawka celna na skażone oleje roślinne została podniesiona ze zł. 15 do zł. 35 od 100 kg. Uchylono podział tranów o zawartości poniżej 2% wolnych kwasów tłuszczowych, na trany mętne i inne.

INFORMACJE EKSPORTOWE

Zawarty został układ kontyngentowy z Grecją na okres 27.VII. — 27.X. Kontyngenty przyznane Polsce podane zostały do wiadomości zainteresowanych przedsiębiorstw.

Postulaty do rokowań kontyngentowych z Danją podane zostały do wiadomości Ministerstwa Przemysłu i Handlu i Rady Traktatowej.

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych (Nr. Nr. 23 i 24 „Informatora Eksportowego").

Belgja. Obniżenie ceł, wskutek zawarcia umowy z Niemcami, na farby i linoleum.

Estonja. Rozciągnięcie systemu pozwoleń przywozu na aceton i osobno niewymienione w taryfie celnej produkty chemiczne.

Francja. Podwyższenie cła, przy równoczesnem zniesieniu zakazu przywozu — na tlenek chromu. Skontyngentowanie przywozu makuchów. Obniżenie cła na spłonki pochodzenia polskiego do poziomu taryfy minimalnej.

Hiszpanja. Podwyższenie stawek na kwas winowy i cytrynowy oraz na cytryniany wapnia.

Indje Holenderskie. Skontyngentowanie przywozu mydeł.

Meksyk. Ogłoszona została lista produktów kosmetycznych, których przywóz jest wolny.

Syrja — Liban. Objęcie systemem pozwoleń przywozowych: mydła, analiny oraz szereg produktów chemicznych. Cło na anilinę i jej sole zostało zniesione, obniżone zostało cło na: kwas cytrynowy, opony i dętki samochodowe.

Szwajcarja. Zakaz przywozu smoły nieoczyszczonej.

Rada Traktatowa rozpisała ankietę do firm posiadających zamrożone należności *w Rumunji.* Wobec obaw że w ankiecie mógł być pominięty szereg przedsiębiorstw chemicznych, podajemy poniżej treść zapytań ankiety z prośbą o bezpośrednie kierowanie odpowiedzi do *Rady Traktatowej — Izba Przemysłowo Handlowa Wiejska 10.* Warszawa.

1) Nazwa i adres firmy, posiadającej zamrożone należności.

2) Suma zamrożonej należności wraz z podaniem waluty (złote, dolary i funty) i t. p.

3) Data przeprowadzenie tranzakcji.

4) Data wysyłki i rodzaj towaru.

5) Termin, kiedy należność winna była zostać przez odbiorcę rumuńskiego wpłacona.

6) Nazwa i adres odbiorcy (dłużnika) w Rumunji wraz z podaniem, czy należność znajduje się u dłużnika, czy też została przez niego wpłacona do banku w Rumunji (podać nazwę banku) na ręce przedstawiciela lub adwokata (podać nazwę i adres) eksportera polskiego.

Przedsiębiorstwa należące do Związku, które miałyby trudności w uzyskiwaniu należności *z obszaru W. M. Gdańska* proszone są o porozumienie z Biurem Związku tel. 529-69.

Firma „Polsko Amerykańskie Towarzystwo Handlowe" s. z. o. o., Warszawa, Koszykowa 11, tel. 9-90-41, interesuje się rozwojem wywozu polskiego do Stanów Zjednoczonych. Zainteresowane przedsiębiorstwa zechcą się bezpośrednio porozumieć z tą firmą.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 61 z dn. 17 sierpnia r. b. ukazało się pod poz. 391 Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 31 lipca 1935 o zmianie przepisów w zakresie udzielania pozwoleń przywozowych.

Rozporządzenie to zawiera postanowienia, dotyczące sposobu przedstawiania świadectw pochodzenia towaru, ponadto zaś zmienia wysokość opłat manipulacyjnych. Mianowicie, ustalona została jednolita stawka opłat manipulacyjnych — w wysokości 1% wartości krajowej towaru, z wyjątkiem pozwoleń wydawanych instytucjom o charakterze dobroczynnym. W ten sposób dotychczasowa zniżona opłata manipulacyjna, mająca zastosowanie przy przywozie surowców przemysło- (np. fosforytów, nasion oleistych i t. d.) została zniesiona — wskutek czego koszty, związane z importem tych surowców, wzrastają.

Rozporządzenie weszło w życie dn. 20 sierpnia r. b.

ORJENTACYJNE CENY NIEKTÓRYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

	Cena zł.
Aceton	350.—
Spirytus drzew. techniczny 90/98	160.—
Alkohol metylowy czysty 99/100	240.—
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1.53
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1.25
Azotan amonu	100.—
Azotyn sodowy	120.—
Benzol czysty	92.—
Benzol handlowy 90%	84.50
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13.50
* Boraks	90—100.—
Chloran potasu	180.—
Chlor ciekły	115.—
Chlorek cynku 50° Bé	30.—
* Chlorek wapna bielący	30.60
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22.—
Chlorobenzol	165.—
Chloroform czysty	800.—
„ „pro narcosi"	1.800.—
Dwuwęglan sodowy	38.—
Eter siarkowy	450.—
Fenol czysty	220.—
Formalina 40%	180.—
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	240.—
* „ techniczna 85/88%	180.—
Karbolineum	20.50
Krezol czysty	95.—
Klej kostny	230.—
Klej skórny	250.—
Kwas azotowy tech. 36°Bé za 100% HNO_3	95.—
Kwas cytrynowy zwykły	460.—
Kwas mrówkowy 80%	235.—
Kwas winowy zwykły	520.—
Kwas siarkowy 60° Bé	5.00
Kwas solny 19°/21° Bé	9.50
„ octowy techn. 30%	85.—
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15.—
„ rogowa 13/14% N_2	35.—
* Naftalin czysty w łuskach	46.—
Octan amylu	470.—
Octan metylu	330.—
Octan sodu	120.—
„ ołowiu	180.—
Oleina	185.—
Oleum 20%	15.—
Olej lniany	145.—
* Potaż kalcynowany 90/95%	120.—
* Potaż żrący topiony 88/92%	140.—
Saletra amonowa	100.—
Saletra potasowa	130.—
* Saletra sodowa 15,5% N_2	28.10
* Salmjak raf.	120.—
Siarczan amonu	23 30
* Siarczan miedzi	55.—
* Siarczek sodu 60/62%	64.—
Smoła preparowana	15.—
Soda amonjakalna 98%	22,50
* „ kaustyczna 97,5%	54.—
Sól glauberska krystaliczna	7.00
Sól Seignette'a (aptek)	420.—
Stearyna	170.—
Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10.75
Toluol czysty	110.—
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. +25% NH_3	60.—
Żelatyna techn.	450.—

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.